

गाथिनो विश्वामित्रः। विश्वे देवाः। त्रिष्टुप्।

प्र मे विविक्काँ अविदन्मनीषां धेनुं चरन्तीं प्रयुतामगौपाम्।

सद्यश्चिद्या दुदुहे भूरि धासेरिन्द्रस्तदग्निः पनितारो अस्याः ॥ ३.०५७.०१

विविक्वान्- विवेकीन्द्रः। मे- मम। मनीषामयीम्। चरन्तीम्- सरन्तीम्। प्रयुताम्- पृथग्भूताम्।

अगोपाम्- स्वच्छन्दगामिनीम्। धेनुम्- गाम्। गौश्चिद्रश्मिः श्रुतौ। प्र- प्रकर्षेण। अविदत्-

लेभे। या। सद्यः- क्षणेन। भूरि- प्रभूतम्। धासेः- धनम्। दुदुहे- दोग्धि। अस्याः- एतस्या

गोः। इन्द्रः। अग्निः। इतरे देवाश्च। अस्याः- एतस्या धेन्वाः। पनितारः- स्तोतारः ॥१॥

इन्द्रः सु पूषा वृषणा सुहस्ता दिवो न प्रीताः शशयं दुदुहे।

विश्वे यदस्यां रणयन्त देवाः प्र वोऽत्र वसवः सुम्रमश्याम् ॥ ३.०५७.०२

इन्द्रः- ईशनाधिदेवता। पूषा- पोषकः सूर्यः। सुहस्ता- शोभनपाणी। वृषणा- वर्षकावश्विनौ।

प्रीताः- यज्ञेन प्रीयमाणाः। दिवः- नभसि। न- सम्प्रति। शशयम्- शयानं मेघम्। दुदुहे- दुहन्ति।

विश्वे- सर्वे। देवाः। अस्याम्- एतस्याम्। रणयन्त- रमन्ते। अत्र- अस्मिन् स्थाने। वसवः- हे

शरण्या देवाः। वः- युष्माकम्। सुम्रम्- आनन्दम्। अश्याम्- अनुभवेयम् ॥२॥

या जामयो वृष्ण इच्छन्ति शक्तिं नमस्यन्तीर्जानते गर्भमस्मिन्।

अच्छा पुत्रं धेनवो वावशाना महश्चरन्ति बिभ्रतं वर्षीषि ॥ ३.०५७.०३

याः। जामयः- ओषधयः। जमन्ति वर्षाकाले प्रादुर्भवन्तीत्योषधय एव जामयः। वृष्णे-

वर्षकायेन्द्राय। शक्तिम्। इच्छन्ति- कामयन्ते। नमस्यन्तीः- इन्द्राय नमस्कुर्वाणाः। अस्मिन्-

इन्द्रे। गर्भ- गर्भाधानसामर्थ्यम्। जानते- जानन्ति। वावशानाः- कामयमानाः। धेनवः-

ओषधयः । महः- महान्ति । वपूंषि- रूपाणि । बिभ्रतम् । पुत्रम्- ब्रीहियवादिरूपफललक्षणं
तनयम् । अच्छ- आभिमुख्येन । चरन्ति- प्राप्तुवन्ति ॥३॥

अच्छा विवकि॒ रोद॑सी सु॒मेके॒ ग्राव्णो॑ युजा॒नो अध्व॑रे मनी॒षा ।

इ॒मा उ॑ ते म॒नवे॒ भूरि॑वारा ऊ॒र्ध्वा भ॑वन्ति दर्श॒ता यज॑त्राः ॥ ३.०५७.०४

ग्राव्णः- सोमाभिषवकरग्राव्णः स्थैर्यप्रतीकान् । युजानः । अध्वरे- यज्ञे । मनीषा- मनीषया ।
सुमेके- सुरूपिण्यौ । रोदसी- द्यावापृथिव्यौ । अच्छ- अभिलक्ष्य । विवकिम- स्तौमि । इमाः- इमे ।
ते- तव । भूरिवाराः- अतीव वरणीयाः । ऊर्ध्वाः । दर्शताः- दर्शनीयाः । यजत्राः- यजमानरक्षका
रश्मयः । भवन्ति ॥४॥

या ते॑ जि॒ह्वा मधु॑मती सु॒मेधा॒ अग्ने॑ दे॒वेषु॑च्यत उ॒रूची॑ ।

तये॒ह विश्वाँ॑ अ॒वसे॒ यज॑त्रा॒ना सा॒दय॑ पा॒यया॑ चा॒ मधू॑नि ॥ ३.०५७.०५

अग्ने- सत्क्रतो पावक । या । ते- तव । मधुमती- मधुरा । जिह्वा । उरूची- विस्तृता । सुमेधा-
शोभनमेधासम्पन्ना । देवेषु- देवतासु । उच्यते । तया । इह- अत्र । विश्वान्- सर्वान् । यजत्रान्-
यजनीयान् । अवसे- रक्षायै । आ सादय- उपवेशय । मधूनि- रसान् । पायय- अनुभावयत ।
च ॥५॥

या ते॑ अग्ने॒ पर्व॑तस्येव॒ धारा॑सश्चन्ती पी॒पय॑द्देव॒ चित्रा॑ ।

ताम॒स्मभ्यं॒ प्रम॑तिं जा॒तवे॒दो वसो॑ रा॒स्व सुम॑तिं वि॒श्वज॑न्याम् ॥ ३.०५७.०६

जातवेदः- जातप्रज्ञ । वसो- शरण्य । अग्ने । या । ते- तव प्रमतिः । चित्रा- असाधारणी ।
असश्चन्ती- असक्ता । पर्वतस्येव धारा । देव- द्योतनशील । पीपयत्- वर्धयति । ताम् ।
विश्वजन्याम्- सर्वभूतहिताम् । सुमतिम् । प्रमतिम् । अस्मभ्यम्- नः । रास्व- देहि ॥६॥